

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Інженерно-педагогічний інститут
Кафедра промислової інженерії та сервісу

*Збірник інструкцій
з охорони праці
у навчально-виробничій
лабораторії з обробки
текстильних матеріалів*

Київ – 2013 р.

УДК 6677-48:331.45](083.133)

ББК 37.23нбЯ82

З 41

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Інженерно-педагогічним інститутом Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Гуменюк Тетяна Броніславівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри промислової інженерії та сервісу Інженерно-педагогічного інституту НПУ імені М.П. Драгоманова

Федотова Алла Анатоліївна, завідувач навчально-виробничою лабораторією з обробки текстильних матеріалів кафедри промислової інженерії та сервісу Інженерно-педагогічного інституту НПУ імені М. П. Драгоманова.

РЕЦЕНЗЕНТИ ПРОГРАМИ:

Авраменко Олег Борисович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Зікій Григорій Савельович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова;

Сидорчук Людмила Андріївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри загальнотехнічних дисциплін Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Обговорено та рекомендовано до видання Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

« ____ » _____ 20 ____ року, протокол № ____

УДК 6677-48:331.45](083.133)

ББК 37.23нбЯ82

© Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013

© Федотова А. А., 2013

Зміст

I.	Загальні положення.	4
II.	Нормативно-правова база з питань охорони праці в закладах освіти.	6
III.	Інструкції з охорони праці в навчально-виробничій лабораторії з обробки текстильних матеріалів.	9
	Інструкція з дотримання внутрішнього порядку та безпеки під час проведення занять у навчально-виробничій лабораторії з обробки текстильних матеріалів.	9
	Інструкція з охорони праці під час проведення навчальних занять у навчально-виробничій лабораторії з обробки текстильних матеріалів.	11
	Інструкція з охорони праці під час роботи з електричною праскою	13
	Інструкція з охорони праці під час роботи на швейній машині з електроприводом	15
	Інструкція з охорони праці під час роботи з тканиною	18
	Інструкція з виробничої санітарії та гігієни праці у навчально-виробничій лабораторії з обробки текстильних матеріалів	20
	Інструкція з охорони праці при експлуатації ручного електрифікованого інструменту	22
	Інструкція з охорони праці для роботи у навчально-виробничій лабораторії з обробки текстильних матеріалів	31
	Інструкція з охорони праці з надання першої долікарської допомоги	34
	Інструкція з охорони праці з протипожежної безпеки	50
	Додаток 1	54

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Державна політика України щодо охорони праці виходить із конституційного права кожного громадянина на належні безпечні і здорові умови праці та пріоритети життя і здоров'я працівника по відношенню до результатів виробничої діяльності. Реалізація цієї політики має забезпечити постійне поліпшення умов і безпеки праці, зменшення рівня травматизму та професійної захворюваності.

За будь-якої діяльності людини існує ризик отримати травму чи набути захворювання. Людина, яка володіє навичками та знаннями правил безпеки, враховує цей ризик і застосовує заходи, які його зменшують або зовсім виключають.

Основні терміни та визначення:

Охорона праці – система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на забезпечення здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності.

Виробнича санітарія – це система організаційних, гігієнічних і санітарно-технічних заходів та засобів запобігання впливу шкідливих виробничих чинників на працівників.

Гігієна праці – галузь практичної та наукової діяльності, що вивчає стан здоров'я працівників, зумовлений умовами праці, і на цій основі обґрунтовує заходи і засоби щодо збереження і зміцнення здоров'я працівників, профілактики несприятливого впливу умов праці.

Небезпечний (виробничий) чинник – це такий чинник, вплив якого на працівника в певних умовах призводить до травм, гострого отруєння, різкого погіршення здоров'я або смерті.

Шкідливий (виробничий) чинник* – це такий чинник, вплив якого за певних умов може призвести до захворювання, зниження працездатності і (або) негативного впливу на здоров'я нащадків.

*Залежно від кількісної характеристики (рівня, концентрації тощо), тривалості впливу, шкідливий виробничий чинник може стати небезпечним.

Безпека – стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоди.

Рівень безпеки – оцінка безпеки, обґрунтована величиною прийнятного ризику.

Небезпека – потенційне джерело шкоди.

Безпечні умови праці (безпека праці) – стан умов праці, за якого вплив на працівника небезпечних і шкідливих виробничих чинників усунуто або вплив шкідливих чинників не перевищує гранично допустимих значень.

Навчання та інструктажі працівників із питань охорони праці є одним із основних принципів державної політики в галузі охорони праці і складовою системи управління охороною праці. Вони проводяться з учнями, вихованцями та студентами навчально-виховних закладів, працівниками в процесі їх трудової діяльності.

Згідно з Типовим положенням про навчання з питань охорони праці усі працівники при прийнятті на роботу і періодично в процесі роботи проходять на підприємстві навчання у формі інструктажів із питань охорони праці. Вивчають правила надання першої долікарської допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правила поведінки при виникненні аварій.

Види інструктажів та порядок їх проведення для вихованців, учнів, студентів

Інструктажі за часом і характером проведення поділяють на: вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

Вступний інструктаж проводиться на початку занять працівником служби охорони праці, а за відсутності такого – особою, на яку наказом керівника закладу освіти покладено ці обов'язки. Програма вступного інструктажу розробляється службою охорони праці закладу освіти або призначеною особою і затверджується керівником закладу освіти (додаток 1). Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу, який зберігається в службі охорони праці або в працівника, що відповідає за проведення вступного інструктажу.

Первинний інструктаж проводиться з групою вихованців позашкільних закладів освіти, учнів середніх та професійно-технічних закладів освіти чи студентів вищих навчальних закладів. Тематика інструктажу та порядок його проведення визначаються відповідними положеннями Міністерства освіти і науки України.

Позаплановий інструктаж проводиться при виявленні порушень вимог безпеки вихованцями, учнями, студентами під час навчально-виховного процесу, при зміні умов виконання навчальних завдань з професії, лабораторних робіт, інших видів занять, передбачених навчальними планами.

Цільовий інструктаж з питань охорони праці проводять з групою вихованців, учнів, студентів. Обсяг і зміст інструктажу визначаються залежно від виду масових заходів. Облік проведення цільових інструктажів здійснюється відповідно до чинних положень Міністерства освіти і науки в журналах обліку теоретичного і виробничого навчання.

Первинний, позаплановий, цільовий інструктажі проводять відповідні вчителі, вихователі, керівники гуртків, інструктори, тренери, майстри виробничого навчання або завідувачі кабінетів (лабораторій) за відповідними інструкціями чи програмами.

Відмітка про проведення первинного та позапланового інструктажів робиться в журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці.

II. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Законодавство України про охорону праці являє собою систему взаємопов'язаних нормативно-правових актів, що регулюють відносини у галузі реалізації державної політики щодо правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці. Воно складається з Закону України «Про охорону праці», Кодексу законів про працю України, Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на

виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

Законодавство України про охорону праці базується на:

- Закон України “Про охорону праці” № 2695-XII від 14.10.92, в редакції Закону № 229-IV від 21.11.2002

- Наказ Міністерства освіти і науки № 616 від 31.08.2001 “Про затвердження Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах” (із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства освіти і науки № 773 від 05.07.2004; № 1365 від 07.10.2013)

- Постанова КМ України від 30 листопада 2011 р. № 1232 “Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві “(із змінами, внесеними згідно з постановами КМ № 829 (829-2012-п) від 05.09.2012; № 868 (868-2012-п) від 19.09.2012; № 380 (380-2013-п) від 29.05.2013)

- Постанова КМ України № 270 від 22 березня 2001 року “Про затвердження порядку розслідування та обліку нещасних випадків невикробничого характеру” (із змінами, внесеними згідно з постановами КМ № 1356 (1356-2007-п) від 21.11.2007; № 885 (885-2009-п) від 19.08.2009; № 1400 (1400-2011-п) від 26.12.2011; № 868 (868-2012-п) від 19.09.2012)

- Наказ Міністерства юстиції України № 16 від 30.01.98 “Про затвердження Порядків застосування списків виробництв, робіт, цехів, професій і посад, зайнятість працівників в яких дає право на щорічні додаткові відпустки за роботу із шкідливими і важкими умовами праці та за особливий характер праці”, (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства праці та соціальної політики № 150 від 04.06.2003)

- Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці № 81 від 16.03.2004 “Про затвердження правил безпеки під час навчання в кабінетах інформатики навчальних закладів системи загальної середньої освіти” (із змінами, внесеними згідно з Наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду № 252 від 06.11.2007)

- Постанова КМ України № 442 від 1 серпня 1992 р. “Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці”

- Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці, затверджені Міністерством праці України за № 41 від 01.09.92 р.

- Наказ Міністерства юстиції України № 9 від 29.01.98 “Про затвердження Положення про розробку інструкцій з охорони праці”

- ДНАОП 0.00-4.15-98 Положення про розробку інструкцій з охорони праці

- Наказ Держнаглядохоронпраці № 15 від 26.01.2005 Перелік робіт з підвищеною небезпекою

- Постанова КМ України № 559 від 23.05.2001 “Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок”

- Наказ Державного комітету України по нагляду за охороною праці № 130 від 30.12.94 “Про затвердження Положення про навчання неповнолітніх професіям, пов'язаним з важкими роботами і роботами з шкідливими або небезпечними умовами праці”(із змінами, внесеними згідно з Наказами Державного комітету України з нагляду за охороною праці № 244 від 15.12.2003; № 274 від 16.11.2007)

- “Про використання Інструктивно-методичних матеріалів з питань створення безпечних умов для роботи у кабінетах інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій загальноосвітніх навчальних закладів” Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-497 від 17.07.2013р.

- Про інструктивно-методичні матеріали “Безпечне проведення занять у кабінетах природничо-математичного напрямку загальноосвітніх навчальних закладах” Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-72 від 01.02.2012р.

ІІІ. ІНСТРУКЦІЇ З ОХОРОНИ ПРАЦІ
У НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧІЙ ЛАБОРАТОРІЇ З ОБРОБКИ
ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ
ІНСТРУКЦІЯ

з дотримання внутрішнього порядку та безпеки
під час занять у навчально-виробничій лабораторії з обробки
текстильних матеріалів

1. Загальні положення

- 1.1. До роботи в навчально-виробничій лабораторії допускаються студенти, які пройшли інструктаж із техніки безпеки з відповідним записом у журналі з техніки безпеки і підписами.
- 1.2. Забороняється заходити й перебувати в навчально-виробничій лабораторії без завідувача лабораторією, навчального майстра або викладача.
- 1.3. Робота в навчально-виробничій лабораторії має проводитися тільки в чіткій відповідності до розкладу занять і графіка роботи завідувача даною лабораторією, навчального майстра зі студентами.
- 1.4. Заборонено псувати приміщення навчально-виробничої лабораторії, меблі, технічні засоби навчання, навчально-методичні засоби, стендові матеріали, використовувати без потреби засоби надання першої медичної допомоги, особисті речі інших учасників навчально-виховного процесу.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

- 2.1. Заборонено заходити до навчально-виробничої лабораторії у верхньому одязі чи приносити його з собою.
- 2.2. Заборонено заходити до навчально-виробничої лабораторії без дозволу завідувача лабораторією, навчального майстра або викладача після початку навчального заняття.
- 2.3. Заборонено приносити на робоче місце особисті речі, що не мають відношення до навчально-виховного процесу.

3. Вимоги безпеки під час роботи

- 3.1. Забороняється працювати в навчально-виробничій лабораторії без робочого одягу.

- 3.2. Заборонено ходити по навчально-виробничій лабораторії без потреби, голосно розмовляти, порушувати робочу обстановку на занятті.
- 3.3. Не дозволяється вмикати чи вимикати освітлення, електроприлади, устаткування, аудіо- чи комп'ютерну техніку без дозволу та присутності навчального майстра чи завідувача лабораторією.
- 3.4. У випадку виникнення неполадок необхідно повідомити навчального майстра чи завідувача лабораторією.
- 3.5. Забороняється відкривати фрамуги вікон для провітрювання без дозволу та присутності навчального майстра чи завідувача лабораторією.
- 3.6. Не дозволяється користуватись мобільним зв'язком під час заняття.
- 3.7. Без дозволу навчального майстра чи завідувача лабораторією не можна переходити на інше робоче місце.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Після закінчення навчального заняття кожен студент приводить у належний порядок своє робоче місце, а чергові проводять вологе прибирання та провітрювання навчально-виробничої лабораторії, миють дошку.
- 4.2. Про недоліки в роботі електроосвітлення, аудіо-, комп'ютерної техніки, системи водопостачання, опалення, чи радіозв'язку, помічені під час роботи, слід негайно повідомити навчального майстра чи завідувача лабораторією.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

- 5.1. У разі оголошення про аварійну ситуацію, слід залишити приміщення під керівництвом завідувача лабораторіє, навчального майстра або викладача, дотримуючись схем евакуації навчально-виробничої лабораторії, не створюючи паніки та не наражаючи на небезпеку здоров'я і життя учасників навчально-виховного процесу.
- 5.2. Такі ж дії слід виконати і при виявленні пожежі, стороннього запаху, іншій нетиповій ситуації.

5.3. У разі недотримання студентами вимог з охорони праці та пожежної безпеки адміністрація інституту може притягти їх до дисциплінарної та адміністративної відповідальності.

Неакуратність, неуважність, недостатнє вміння працювати з інструментами, приладдям та устаткуванням, невиконання правил охорони праці та пожежної безпеки можуть призвести до нещасного випадку.

ІНСТРУКЦІЯ

з охорони праці під час проведення навчальних занять у навчально-виробничій лабораторії з обробки текстильних матеріалів

Загальні правила

Під час занять в швейній навчально-виробничій лабораторії усі студенти зобов'язані:

1. Своєчасно з'являтися на заняття, мати при собі спецодяг і після дзвінка займати своє робоче місце. Перехід на інше робоче місце без дозволу викладача чи завідувача лабораторією забороняється.
2. При вході викладача у лабораторію необхідно встати і привітатися з ним. Після цього з дозволу викладача сісти на свої робочі місця.
3. Дістати все необхідне для роботи на занятті. Речі поставити для зберігання у спеціально відведене для цього місце.
4. Кожен студент повинен мати все необхідне для заняття й уважно слухати те, що розповідає викладач.
5. Уважно вислухати вказівки викладача і після одержання завдання перевірити справність ножиць, швейної машинки і т. д.
6. Про всі виявлені несправності доповісти викладачу чи завідувачу лабораторією.
7. Підготувати своє робоче місце до роботи згідно з вимогами.
8. Бути дисциплінованими, точно виконувати всі вказівки і завдання викладача.
9. Використовувати весь навчальний час для виконання завдань і не

займатися сторонніми справами та розмовами, не заважати працювати іншим студентам, не ходити по лабораторії без діла.

10. Бережно ставитись до інструментів, матеріалів, раціонально використовувати електроенергію.
11. Працювати сумлінно, своєчасно і якісно виконувати доручену роботу.
12. Працювати лише правильно налагодженим, добре загостреним та справним інструментом.
13. Якщо необхідно звернутись до викладача, то слід підняти руку. Якщо викладач звертається до студентів, то всі студенти повинні припинити роботу і уважно вислухати його.
14. Забороняється виносити з лабораторії інструменти, матеріали, наочні посібники без дозволу викладача чи завідувача лабораторією.
15. Тримати своє робоче місце в чистоті та порядку, своєчасно прибирати виробничі відходи. Працювати охайно, не поспішаючи, суворо дотримуватись правил техніки безпеки, протипожежної безпеки, виробничої санітарії.
16. Під час роботи дотримуватись чистоти і порядку. Залишки паперу, ниток, тканини складати у спеціально призначену для цього коробку. Слідкувати за тим, щоб на робочому місці не було сторонніх предметів. Своєчасно прибирати інструменти і приладдя, які більше не потрібні для роботи.
17. Під час інструктажу і виконання завдань бути уважним і зосередженим.
18. Швейні машини передавати один одному підготовленими до роботи.
19. Під час перерви виходити з лабораторії, щоб провітрити приміщення.
20. У випадку одержання травми та при виявленні несправностей у швейній машинці, електропрасці — негайно повідомити про це викладача чи завідувача лабораторією.
21. Обов'язки чергових по лабораторії студенти повинні виконувати сумлінно і добросовісно.
22. Виходити з лабораторії можна тільки після дзвінка та з дозволу викладача.

ІНСТРУКЦІЯ

з охорони праці під час роботи з електричною праскою

I. Загальні положення

- 1.1. До роботи з електричною праскою допускаються студенти, які пройшли медичний огляд, відповідне навчання, отримали інструктаж на робочому місці, оволоділи безпечними прийомами і навичками праці та засвоїли вимоги даної інструкції.
- 1.2. Робоче місце необхідно організовувати згідно з вимогами охорони праці, щоб виключити будь-яку можливість одержання травми студентами.
- 1.3. Виконувати необхідно тільки доручену роботу.

II. Вимоги безпеки перед початком роботи

Перед початком роботи необхідно:

- 2.1. Одягнути спецодяг (халат чи фартух, зав'язати волосся косинкою чи стрічкою).
- 2.2. Приготувати своє робоче місце, прибрати усі сторонні предмети, які можуть заважати в процесі роботи.
- 2.3. Перевірити справність електропраски (справність шнура, вилки, розетки) - при виявленні несправностей повідомити про це завідувача лабораторії чи викладача. Працювати несправною електропраскою забороняється.
- 2.4. Перевірити, щоб штепсельна вилка щільно входила в гніздо розетки.
- 2.5. Перевірити положення терморегулятора, встановити його у відповідне з видом тканини, що обробляється, положення.
- 2.6. У приміщеннях з бетонними підлогами необхідно перевірити наявність гумового килимка під ногами.
- 2.7. Прасувальний стіл чи дошку необхідно встановити на такій висоті, щоб зручно було працювати.

III. Вимоги безпеки під час виконання роботи

- 3.1. Під час роботи електричною праскою необхідно обов'язково стояти на діелектричному килимку.
- 3.2. Вмикати і вимикати електропраску потрібно тільки сухими руками, тримаючи за корпус вилки, а не за шнур.

- 3.3. Необхідно стежити за тим, щоб подошва електропраски не доторкалась до шнура.
- 3.4. Ступінь нагріву праски забороняється перевіряти рукою.
- 3.5. Заборонено залишати електропраску ввімкненою в електромережу без нагляду, займатися сторонніми справами, розмовами.
- 3.6. Необхідно стежити за нормальною роботою електропраски, про всі несправності повідомляти завідувача лабораторії чи викладача.
Студентам забороняється самостійно ремонтувати електропраску і шнур.
- 3.7. Ставити електропраску під час роботи необхідно на мармурову, керамічну або металеву підставку.
- 3.8. Провід живлення електропраски повинен закріплюватись на кронштейні, який розміщений над серединою прасувального стола чи дошки і бути захищеним від механічних пошкоджень. Провід (шнур) живлення електропраски забороняється скручувати у кільце і намотувати на електропраску. Забороняється працювати електропраскою, у якої шнур скручений у кільце.

IV. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Після закінчення волого-теплової обробки тканини електропраску необхідно вимкнути з електромережі за корпус вилки.
- 4.2. Електропраску необхідно поставити на підставку, слідкуючи за тим, щоб поряд не було легкозаймистих матеріалів.
- 4.3. Провід живлення електропраски потрібно закріпити на кронштейні, щоб він не скручувався у кільце.
- 4.4. Необхідно, щоб електропраска повністю охолонула.
- 4.5. Заборонено охолоджувати електропраску водою, тому що в результаті таких дій можна отримати опіки від утворення пари.

V. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

- 5.1. При виявленні пробивання електричного струму на корпус електропраски необхідно негайно вимкнути електропраску з електромережі, припинити роботу і повідомити про це завідувача лабораторії чи викладача.
- 5.2. У разі виникнення пожежі або загоряння необхідно:

- вимкнути рубильник;
- вивести студентів з лабораторії у безпечне місце;
- зачинити вікна й двері, щоб вогонь не поширювався у сусіднє приміщення;
- приступити до ліквідації осередку вогню. Якщо це не можливо зробити своїми силами, то необхідно викликати пожежну службу за тел. 101;
- при одержанні травми необхідно звернутись до викладача чи завідувача лабораторії. Вони нададуть необхідну першу допомогу, а в разі необхідності викликати швидку медичну допомогу за тел. 103.

ІНСТРУКЦІЯ

з охорони праці під час роботи на швейній машині з електроприводом

I. Загальні положення

- 1.1. До роботи на швейній машині з електроприводом допускаються студенти, які пройшли медичний огляд, відповідне навчання, отримали інструктаж на робочому місці, оволоділи безпечними прийомами і навичками праці та засвоїли вимоги даної інструкції.
- 1.2. Робоче місце необхідно організовувати згідно з вимогами охорони праці, щоб виключити будь-яку можливість одержання травми студентами.
- 1.3. Виконувати необхідно тільки доручену роботу.

II. Вимоги безпеки перед початком роботи

- 2.1. Необхідно одягнути спецодяг (халат чи фартух, зав'язати волосся косинкою чи стрічкою).
- 2.2. Необхідно приготувати своє робоче місце, прибрати усі сторонні предмети, які можуть заважати в процесі роботи.
- 2.3. Перевірте справність швейної машини з електроприводом (справність вилки, з'єднувальних шнурів, ножної педалі, електричного приводу швейної машини); при виявленні несправностей повідомити про це завідувача лабораторії. Працювати на несправній швейній машині з

електроприводом забороняється.

- 2.4. Необхідно перевірити наявність і справність захисного заземлення у швейній машині з електроприводом, захисного огороження електродвигуна, кнопкового пускача, наявність лапки з запобіжниками, які оберігають пальці від проколів.
- 2.5. Усі струмопровідні частини електроприводу мають бути ізольованими, без пошкодження ізоляції проводів.
- 2.6. Штепсельна вилка повинна щільно входити в гніздо розетки.
- 2.7. Перевірити наявність гумового килимка на металевій педалі промислової машини, правильність заправки шпулькового ковпачка.
- 2.8. Перед вмиканням машини необхідно перевірити її роботу вручну.

III. Вимоги безпеки під час виконання роботи

- 3.1. Вмикати і вимикати швейну машину з електроприводом в електромережу необхідно тільки сухими руками, тримаючи за вилку, а не за шнур.
- 3.2. Педаль або кнопка пускового реостата повинна вмикати або вимикати електродвигун плавно без заїдання і повторного вмикання.
- 3.3. Під час роботи необхідно стежити за роботою електродвигуна, при найменшій несправності необхідно припинити роботу, вимкнути машину з електромережі і повідомити про це завідувача лабораторії чи викладача.
- 3.4. Заборонено зберігати сторонні предмети, зокрема ножиці, на платформі швейної машини.
- 3.5. Під час роботи сидіти за швейною машиною потрібно рівно, з невеликим нахилом, не сутулячись.
- 3.6. Заборонено тримати пальці рук біля лапки, щоб не проколоти їх голкою.
- 3.7. Необхідно уважно заправляти нитки, не допускається ставити катушки з поламаними кроями.
- 3.8. Перед шиттям необхідно опускати лапку.
- 3.9. Перед зшиванням необхідно переконатися у відсутності шпильок чи голок на лінії шва виробу.
- 3.10. Не допустимо приводити в рух швейну машину, якщо під лапкою немає тканини.

- 3.11. Під час шиття заборонено тягнути тканину і підштовхувати її під лапкою.
- 3.12. Якщо необхідно провести чищення і змащення швейної машини з електроприводом, то її необхідно вимкнути з електромережі.
- 3.13. Проводити регулювання строчки, чищення і змащення машини, встановлювати голку, заправляти нитки, надягати пас на шків машини можна лише після того, як вимкнули машину з електромережі.

IV. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Після закінчення роботи на швейній машині з електричним приводом необхідно:
- вимкнути машину з електромережі, беручи рукою за пластмасовий корпус вилки, а не за провід;
 - підняти у верхнє положення голку і прижимну лапку, підкласти шматок тканини і опустити голку й лапку у нижнє положення, щоб уникнути пошкодження лапки;
 - при потребі почистити і змастити машину.
- 4.2. Скласти машину, а виріб здати на перевірку.

V. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

- 5.1. При виявленні пробивання електричного струму на корпус швейної машини необхідно негайно вимкнути машину з електромережі, припинити роботу і повідомити про це викладача чи завідувача лабораторії.
- 5.2. При пораненні рук чи інших частин тіла необхідно негайно припинити роботу і повідомити завідувача лабораторії чи викладача. Викладач чи завідувач лабораторії повинен надати необхідну першу медичну допомогу, а в разі необхідності викликати швидку медичну допомогу за тел. 103.
- 5.3. При загорянні електропроводів необхідно вимкнути рубильник, студентів вивести з приміщення у безпечне місце і приступити до ліквідації осередку вогню. В разі необхідності викликати пожежну службу за тел 101.

ІНСТРУКЦІЯ

з охорони праці під час роботи з тканиною

I. Загальні положення

- 1.1. До роботи з тканиною допускаються студенти, які отримали інструктаж на робочому місці, оволоділи безпечними прийомами праці та засвоїли вимоги даної інструкції.
- 1.2. Робоче місце треба організувати так, щоб виключити будь-яку можливість одержання травми студентами.
- 1.3. Робота несправними інструментами забороняється.
- 1.4. Усе обладнання в лабораторії повинно бути справним і надійно закріпленим

II. Вимоги безпеки перед початком роботи

Перед початком роботи необхідно:

- 2.1. Одягнути спецодяг (халат чи фартух), зав'язати волосся косинкою чи стрічкою.
- 2.2. Підготувати робоче місце залежно від виду робіт (розкрій, ручна обробка, машинні та прасувальні роботи).
- 2.3. Перевірити справність та гостроту ножиць.

III. Вимоги безпеки під час виконання роботи

- 3.1. Під час роботи не допускається доторкатися грудьми до краю столу.
- 3.2. Сидіти необхідно прямо, не нахилиючись над столом.
- 3.3. Лікті повинні знаходитися на відстані 10 см від столу.
- 3.4. Ноги повинні опиратись на перекладину, підставку, оскільки так працювати зручніше.
- 3.5. Під час проведення розкрою і ручних робіт із тканиною необхідно дотримуватись наступних правил техніки безпеки.

Під час роботи з голками й шпильками необхідно:

- 3.6. Шити з наперстком. Вушко голки повинно вміщатись у наперсток а гострий кінець виступати з пальців приблизно на чверть довжини голки.
- 3.7. Заборонено кидати голку, встромлювати її в тканину чи свій одяг.
- 3.8. Зберігати голки і шпильки в певному місці (спеціальній коробочці,

подушечці тощо) не залишати їх на робочому місці (столі). Заборонено брати голки і шпильки в рот.

- 3.9. Заборонено використовувати голку замість шпильки.
- 3.10. Заборонено використовувати для шиття іржаві голки.
- 3.11. Викрійку і тканину прикріплювати гострими кінцями шпильок у напрямку від себе.
- 3.12. При ручному шитті не рекомендується використовувати нитку довше ніж 80 - 90 см.

Під час роботи з ножицями необхідно:

- 3.13. Тримати ножиці у визначеному місці.
- 3.14. Під час роботи уважно слідкувати за напрямом різця (леза). Під час роботи не допустимо тримати ножиці лезом вгору.
- 3.15. Заборонено працювати тупими ножицями.
- 3.16. Не допускається різати ножицями на ходу.
- 3.17. Заборонено заважати і відволікати інших студентів під час різання.
- 3.18. Передавайте товаришу закриті ножиці кільцями вгору (вперед).

IV. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Ножиці скласти у спеціально відведене місце.
- 4.2. Голки здати для зберігання відповідальній особі.
- 4.3. Прибрати своє робоче місце.

V. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

- 5.1. При пораненні рук чи інших частин тіла потрібно негайно припинити роботу і повідомити завідувача лабораторією чи викладача. Вони нададуть необхідну першу медичну допомогу, а в разі необхідності викличуть швидку медичну допомогу за тел. 103.
- 5.2. При загорянні електропроводів необхідно вимкнути рубильник. Електрообладнання, що знаходиться під напругою, гасити порошковим вогнегасником, сухим піском. При потребі необхідно викликати пожежну службу за тел. 101. Студентів необхідно вивести з навчально-виробничої лабораторії у безпечне місце.

ІНСТРУКЦІЯ

з охорони праці з виробничої санітарії та гігієни праці у навчально-виробничій лабораторії з обробки текстильних матеріалів

1. Загальні положення

Основне завдання виробничої санітарії - забезпечити в приміщенні навчально-виробничої лабораторії санітарно-гігієнічні умови для збереження здоров'я працюючих і створити безпечні умови праці.

Відповідно до санітарних норм на кожного працюючого відводиться не менше 4 м² площі (15 м³ об'єму виробничого приміщення). Температуру повітря в навчально-виробничій лабораторії підтримують у холодну пору року не нижче 20 – 21 °С .

Приміщення потрібно провітрювати за допомогою фрауг та вентиляційних пристроїв.

Для обігрівання навчально-виробничої лабораторії у більшості випадків використовують централізоване опалення.

Найменша освітленість приміщень має бути: при люмінесцентних лампах - 300 лк; при лампах розжарювання - 150 лк.

Забороняється робота студентів, якщо шум у навчально-виробничій лабораторії перевищує 75 дБ.

У навчально-виробничій лабораторії встановлюють умивальники з гарячою водою, милом, рушниками або електросушками. Температуру питної води підтримують від +8° до +12 °С.

Кожна навчально-виробнича лабораторія забезпечується аптечками з табличкою, на якій вказується адреса і телефон найближчого лікувального закладу.

Під час роботи в навчально-виробничій лабораторії необхідно дотримуватись основних правил гігієни праці.

Працювати слід у спеціальному одязі (халаті або фартусі, із зав'язаним волоссям, тощо).

Під час перерви на обід слід помити руки і витерти їх особистим рушником або висушити електросушкою.

Приймати їжу треба в спеціально відведених для цього місцях, дотримуватися режиму праці та відпочинку.

2. Особиста гігієна та гігієна праці студентів

У навчально-виробничій лабораторії для успішного навчання студентів мають бути створені всі необхідні гігієнічні умови праці, які забезпечили б правильний розвиток організму і вдосконалення фізичних та психічних якостей.

В умовах навчально-виробничої лабораторії до особистої гігієни студентів, зокрема для утримання одягу і взуття, а також робочого місця в зразковій чистоті, ставляться особливі вимоги, а саме:

- необхідно привчити студентів з перших днів занять у навчально-виробничій лабораторії мити руки;
- для занять у навчально-виробничій лабораторії студенти повинні мати робочі халати або комбінезони та робочі косинки.

Одяг завжди повинен бути зручним. Частина одягу, що надто щільно прилягають до тіла (туго стягнутий пасок тощо), порушують правильну роботу органів дихання, кровообігу, утруднюють рухи при виконанні роботи, завдають шкоди здоров'ю.

Дуже шкідливо носити забруднений одяг, треба своєчасно прати, провітрювати і просушувати його.

Зберігати одяг найкраще в спеціальних гардеробних приміщеннях і шафах.

3. Санітарно-гігієнічні вимоги до обладнання та інструментів

Основні гігієнічні вимоги до обладнання навчально-виробничих лабораторій полягають у забезпеченні відповідностей висоти обладнання і зросту студентів, у правильному доборі конструктивних форм, співвідношенні розмірів при розміщенні обладнання щодо джерел природного освітлення.

Робочі столи і стільці повинні бути такими, щоб студент, виконуючи роботу, міг правильно і зручно розмістити свій корпус, не горбитися, не скривлюватися, не підтягуватися.

Обладнання не повинно мати гострих кутів і виступаючих частин.

Навчально-виробничі лабораторії повинні бути розраховані на 13—15

робочих місць, обладнаних спецобладнанням.

4. Санітарно-гігієнічні вимоги до робочого місця

Робоче місце організовано добре, якщо при найменшій затраті сил і часу досягається його висока продуктивність і безпека. Робоче місце організують так, щоб запобігти будь-яким нещасним випадкам, забезпечити найкращі умови для праці та виховання культури праці.

При організації робочого місця керуються наступним:

- на ньому має бути тільки те, що потрібно для виконання завдання;
- інструмент, заготовки та документацію розкладають на відстані витягнутої руки; при цьому речі, які потрібні частіше, кладуть ближче; інструменти, які беруть лівою рукою - з лівої сторони, а ті, що беруть правою рукою — з правої сторони;
- студент повинен тримати робоче місце в чистоті та порядку, старанно прибирати його після закінчення занять і здавати черговому або викладачу.

ІНСТРУКЦІЯ

з охорони праці при експлуатації ручного електрифікованого інструменту

I. Загальні положення

- 1.1. Дія інструкції поширюється на усі підрозділи університету.
- 1.2. При експлуатації ручного електрифікованого інструменту (далі електроінструменту) слід також керуватись інструкціями підприємств-виготовлювачів, а також ПБЕ, ТБЕЕС.ГОСТ – 12.1.013 -78.
- 1.3. Електроінструмент за умови безпеки поділяється на такі класи:

I - електроінструмент, у якого всі деталі, що перебувають під напругою, ізолювані і штепсельна вилка має заземлений контакт.

II - електроінструмент, у якого всі деталі, що перебувають під напругою, мають подвійну або посилену ізоляцію. Цей електроінструмент не має пристроїв для заземлення.

Номінальна напруга для електроінструмента класів I і II має бути не більше 220 В для електроінструменту постійного струму; 380 В – для електроінструмента змінного струму.

III - електроінструмент на номінальну напругу не вище 42 В, у якого ні внутрішні, ні зовнішні кола не перебувають під іншою напругою. Електроінструмент класу III призначений для живлення від безпечної наднизької напруги.

1.4. Електроінструмент, який живиться від електромережі, слід обладнувати незмінним гнучким кабелем (шнуром) зі штепсельною вилкою. Незмінний гнучкий кабель електроінструменту класу I повинен мати жилу, яка з'єднує заземлювальний затискач електроінструменту із заземлювальним контактом штепсельної вилки.

1.5. Кабель в місці введення до електроінструменту класу I слід захищати від стирань і перегинів еластичною трубкою з ізоляційного матеріалу.

Трубку слід закріплювати в корпусних деталях електроінструменту, вона повинна виступати з них на довжину не менше п'яти діаметрів кабелю. Закріплення трубки на кабелі поза інструментом забороняється.

1.6. Для приєднання однофазного електроінструменту шланговий кабель повинен мати три жили: дві – для живлення, одну – для заземлення.

1.7. Для приєднання трифазного електроінструменту застосовується чотирижильний кабель одна жила якого слугує для заземлення.

Ці вимоги стосуються тільки електроінструменту із таким корпусом, який слід заземлювати.

1.8. Доступні для доторкання металеві деталі електроінструменту класу I, які можуть опинитися під напругою у випадку пошкодження ізоляції, повинні бути з'єднані із заземленим затискачем.

Електроінструменти класів II і III не заземлюються.

1.9. Заземлення корпусу електроінструменту слід здійснювати спеціальною жилою живильного кабелю яка не може одночасно бути провідником робочого струму. Використовувати з цією метою нульовий робочий провід забороняється.

- 1.10. Штепсельна вилка повинна мати відповідну кількість робочих і один заземлювальний контакт. Конструкція вилки повинна забезпечувати випереджальне замикання заземлювального контакту під час ввімкнення та більш запізнене розмикання його під час вимикання.
- 1.11. Конструкція штепсельних вилок електроінструменту класу III повинна унеможливити з'єднання їх з розетками на напругу понад 42 В.
- 1.12. До роботи з електроінструментом допускаються особи не молодше 16 років, які пройшли медичне обстеження, спеціальне навчання і перевірку знань щодо безпечного виконання робіт з застосуванням електроінструменту, та інструктаж по охороні праці на робочому місці.
- 1.13. Результати інструктажу заносяться до «Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці», в журналі після проходження інструктажу повинні бути підписи інструктуючого та інструктованого.
- 1.14. За виконання даної інструкції студент несе дисциплінарну, матеріальну, адміністративну та кримінальну відповідальність.
- 1.15. До роботи з електроінструментом класу I в приміщеннях з підвищеною небезпекою та поза приміщеннями допускаються працівники з II групою електробезпеки. До роботи з електроінструментом II і III класу достатньо I групи з електробезпеки.
- 1.16. Кабель електроінструменту має бути захищеним від випадкових пошкоджень і зіткнень його з гарячими, вогкими та масними поверхнями.
- 1.17. Електроінструмент підлягає періодичній перевірці не рідше 1 раз на 6 місяців.
- 1.18. До періодичної перевірки входять:
- Зовнішній вигляд.
 - Перевірка роботи на холостому ходу не менше 5 хв.
 - Вимірювання опору ізоляції мегомметром на напругу 500 В протягом 1 хв. За умови ввімкненого вимикача, в цьому разі опір ізоляції має бути не менше 1 МОм.
 - Перевірка справності кола заземлення (для електроінструменту класу I).

- 1.19. У електроінструменту вимірюється опір обмоток і струмовідного кабелю відносно корпусу та зовнішніх металевих деталей.
- 1.20. Справність кола заземлення перевіряється за допомогою пристрою на напругу не більше 12 В, один контакт якого підключається до заземленого контуру штепсельної вилки, а другий – до доступної для дотику металевої деталі інструменту (наприклад, до шпинделя). Електроінструмент вважається справним, якщо пристрій показує наявність струму.
- 1.21. Після капітального ремонту електроінструменту чи ремонту його електричної частини він підлягає випробуванню, в такому обсязі і послідовності:
- Перевірка правильності складання зовнішнім оглядом та триразовим ввімкненням і вимиканням вимикача у підключеного на номінальну напругу електроінструменту, в цьому разі не має бути відмов пускання і зупинення.
 - Перевірка справності кола заземлення (для електроінструменту класу безпеки I).
 - Випробування ізоляції на електричну міцність.
 - Обкатка в робочому режимі не менше 30 хв.
- 1.22. Після капітального ремонту електроінструменту опір ізоляції між деталями, що перебувають під напругою і корпусом, або деталями для основної ізоляції має бути не нижче 2 МОм, для додаткової – 5 МОм, для підсиленої – 7 МОм.
- Випробування електричної міцності ізоляції електроінструменту слід проводити напругою змінного струму частотою 50 Гц:
- для електроінструменту класу безпеки I – 1000 В;
 - для електроінструменту класу безпеки II- 2500 В;
 - для електроінструменту класу безпеки III – 400 В.
- 1.23. Електроди випробувальної установки прикладаються до одного з контактів штепсельної вилки та до шпинделя або металевому корпусу, або ж до фольги, накладеної на корпус електроінструменту, виконаного з ізоляційного матеріалу (вимикач має бути ввімкненим).

Ізоляція електроінструменту має витримати зазначену напругу протягом 1 хв.

1.24. Результати перевірок випробувань електроінструменту слід заносити до відповідного журналу, якщо такий існує. Журнал повинна вести призначена розпорядженням по університету особа, відповідальна за збереження та справність електроінструменту.

1.25. На корпусах електроінструменту слід зазначити інвентарні номери, а також дати наступних перевірок.

1.26. Зберігати електроінструмент та допоміжне обладнання до нього слід у сухому приміщенні, обладнаному стелажми, полицями, скринями, що надійно забезпечать його зберігання, згідно з вимогами до умов зберігання, зазначеними у паспорті електроінструменту.

Забороняється складати електроінструмент у два ряди і більше без спеціального упакування.

1.27. Під час транспортування електроінструменту слід вжити застережних заходів, що унеможливають його пошкодження. Забороняється перевозити електроінструмент з металевими деталями.

1.28. Під час кожного чергового видавання електроінструменту особою, відповідальною за збереження та справність електроінструменту, в присутності працюючого мають бути перевірені:

- Комплектність і надійність кріплення деталей.
- Справність деталей корпусу, ручки та кришок щіткотримачів, наявність захисних кожухів та їх справність (зовнішній огляд).
- Надійність роботи вимикача.
- Задовільна робота на холостому ході.

1.29. У електроінструменту класу I, крім того має бути перевірена справність кола заземлення між його корпусом і заземлювальним контактом штепсельної вилки. Працівнику мають бути видані засоби індивідуального захисту (діелектричні рукавички, килими тощо).

1.30. Забороняється видавати для роботи електроінструмент з простроченою датою періодичної чергової перевірки.

II. Вимоги безпеки перед початком роботи

- 2.1. Перевірити справність електроінструменту:
 - 2.1.1. Стан корпусу шпинделя і хвостовика робочого інструменту; якщо конус забруднений його необхідно очистити.
 - 2.1.2. Надійність кріплення усіх різьбових з'єднань.
 - 2.1.3. Легкість і плавність ходових деталей.
 - 2.1.4. Справність редуктора, для чого шпиндель електроінструменту необхідно декілька раз повернути від руки при відключеному двигуні; якщо редуктор справний, шпиндель обертається легко без заїдання.
 - 2.1.5. Наявність огорожувальних засобів.
- 2.2. Безпосередньо перед початком роботи необхідно перевірити:
 - 2.2.1. Відповідність напруги і частоти струму електричної мережі до напруги і частоти струму електродвигуна електроінструменту, зазначених у таблиці (паспортних даних).
 - 2.2.2. Надійність закріплення робочого виконувального інструменту (голок, лапок тощо).
- 2.3. Якщо електроінструмент протягом довгого часу зберігається на складі, то перед роботою необхідно перевірити стан ізоляції.

III. Вимоги безпеки під час роботи.

- 3.1. Дозволяється працювати тільки тим електроінструментом, з безпечною експлуатацією якого студент проінструктований.
- 3.2. Під час роботи електроінструментом класу I застосування засобів індивідуального захисту (килимів, тощо) обов'язкове, за такими винятками:
 - 3.2.1. Якщо тільки один електроінструмент одержує живлення від роздільного трансформатора безпеки.
 - 3.2.2. Якщо електроінструмент одержує живлення від перетворювача частоти з окремими обмотками.
 - 3.2.3. Якщо електроінструмент одержує живлення через захисно-вимикальний пристрій.

- 3.3. У приміщеннях без підвищеної небезпеки ураження студентів електричним струмом достатньо застосовувати діелектричні рукавиці, а в приміщеннях зі струмопровідними підлогами – також і діелектричні галоші або килими.
- 3.4. Перед видачею засобів індивідуального захисту необхідно перевірити чи не минув термін їх випробування.
- 3.5. Термін випробування засобів індивідуального захисту: діелектричні рукавички – 1 раз в 6 місяців, діелектричні калоші – 1 раз в 12 місяців, діелектричні килимки – оглядаються 1 раз в 6 місяців.
- 3.6. Електроінструментом класів II і III дозволяється працювати без застосування засобів індивідуального захисту в приміщеннях без підвищеної небезпеки ураження працівників електричним струмом.
- 3.7. Робітникам забороняється:
 - 3.7.1. Підключати електроінструмент напругою до 12 В до електричної мережі загального користування через трансформатор, резистор або потенціометр.
 - 3.7.2. Натягати, перекручувати та перегинати кабель, ставити на нього вантаж, а також допускати перетинання кабелю живлення електроінструменту з тросами, кабелями та рукавами газозварки.
 - 3.7.3. Вставляти робочу частину електроінструменту в патрон і виймати її із патрону, а також регулювати інструмент без відключення його від електромережі штепсельною вилкою та повної зупинки обертових частин.
 - 3.7.4. Розбирати і ремонтувати інструмент, кабель, штепсельні з'єднання та інші частини самочинно, якщо ці роботи не входять до їх службових обов'язків.
- 3.8. Забороняється продовження робіт електроінструментом в разі найменших ознак його несправності, або якщо особа, що працює з ним, раптом відчує хоча б слабку дію електроінструменту: в обох випадках робота має бути негайно припинена, а несправний інструмент зданий для перевірки та ремонту.

3.9. Забороняється працювати електроінструментом, у якого закінчився термін періодичної перевірки, або у випадку виникнення хоча б однієї з несправностей:

- 3.9.1. Пошкодження штепсельного з'єднання, кабелю або його захисної трубки.
- 3.9.2. Пошкодження кришки вимикача.
- 3.9.3. Ненадійна робота вимикача.
- 3.9.4. Іскріння щіток на колекторі, що супроводжується круговим вогнем на його поверхні.
- 3.9.5. Витікання масла з редуктора або вентиляційних каналів.
- 3.9.6. Поява диму або специфічного запаху, характерного для ізоляції, що горить.
- 3.9.7. Поява підвищеного шуму, стукоту, вібрації.
- 3.9.8. Зіпсування або поява тріщин в корпусній деталі, рукоятці, захисному огороженні.
- 3.9.9. Пошкодження робочої частини інструменту.
- 3.9.10. Зникнення електричного зв'язку між металевими частинами корпусу та нульовим захисним штирем штепсельної вилки.
- 3.9.11. Підключення (відключення) допоміжного обладнання (трансформаторів, перетворювачів частоти, захисно-вимикальних пристроїв тощо) до мережі, його перевірку, а також усунення неполадок мають проводити спеціально підготовлені працівники, що мають III групу.
- 3.9.12. При включенні електроінструменту замкнення заземлення повинно передувати замкненню робочих контактів.
- 3.9.13. Для попередження пошкодження проводу чи кабеля ріжучим інструментом, а також для зручності при роботі їх слід перекидати через плече або кріпити до поясного ремня за допомогою карабинів.
- 3.9.14. Забороняється включати в мережу електроінструмент при включеному електродвигуні, а також включати електроінструмент з

навантаженням на робочому органі.

3.9.15. Забороняється приєднувати електроінструмент до мережі шляхом навішування зачищених кінців проводів або їх скручування.

3.9.16. В разі раптової зупинки електроінструменту (зникнення напруги, заклинювання рухомих частин тощо), він має бути вимкнений вимикачем. Під час перенесення електроінструменту з одного робочого місця на друге, а також під час перерви в роботі та її закінченні електроінструмент обов'язково має бути відімкнений від мережі штепсельною вилкою.

IV. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Відключити електроінструмент від мережі шляхом розйому штепсельного з'єднання.
- 4.2. Прибрати робоче місце.
- 4.3. Ретельно очистити електроінструмент від бруду.
- 4.4. Протерти провада сухою ганчіркою, акуратно згорнути.
- 4.5. Здати електроінструмент.
- 4.6. Засоби індивідуального захисту скласти у відведене для них місце.
- 4.7. Зняти спецодяг, очистити від пилу, скласти у відведене для нього місце; помити руки.
- 4.8. Доповісти керівникові робіт про всі недоліки, які мали місце при роботі з електроінструментом.

V. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

- 5.1. При роботі з електроінструментом може виникнути ситуація, що може привести до аварії або нещасного випадку: ураження електрострумом, пожежа, падіння з висоти, вихід з ладу електроінструменту, поява диму, різкий запах горілої ізоляції, підвищені стукіт, шум, вібрація; зіпсування або поява тріщин в корпусі та інше.
- 5.2. При виникненні такої ситуації треба негайно припинити роботу, відключити електроінструмент від мережі шляхом роз'єднання штепсельного з'єднання.
- 5.3. Огородити небезпечну зону, не допускати в неї сторонніх осіб.

- 5.4. Повідомити про те, що сталося завідувача лабораторії або викладача.
- 5.5. Якщо є потерпілі, необхідно надати їм першу медичну допомогу; при необхідності викликати «швидку допомогу» за тел. 103.
- 5.6. Одним із небезпечних факторів, які виникають в аварійній ситуації при роботі з електроінструментом, є ураження електричним струмом. Перемінний струм 127, 220, 380 В навіть при незначній його силі (0,05 А) становить небезпеку, а струм силою 10 А може призвести до летального наслідку.

ІНСТРУКЦІЯ

з охорони праці для роботи у навчально-виробничій лабораторії з обробки текстильних мавтеріалів

I. Загальні положення

- 1.1. Дія інструкції поширюється на всі підрозділи університету.
- 1.2. За даною інструкцією студенти інструктуються перед початком роботи (первинний інструктаж), а потім через кожні 3 місяці (повторний інструктаж). Результати інструктажу заносяться в «Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці», в журналі після проходження інструктажу повинен бути підпис інструктуючого та студента.
- 1.3. За невиконання даної інструкції студент несе дисциплінарну, матеріальну, адміністративну та кримінальну відповідальність.
- 1.4. До роботи на швейних машинах допускаються особи віком не молодші 16 років, які пройшли медичне обстеження, професійне навчання, вступний інструктаж з охорони праці та інструктаж з пожежної безпеки, інструктаж на робочому місці.
- 1.5. Студент повинен:
- 1.5.1. Знати устрій і методику роботи швейної машини. Вивчати та удосконалювати методи безпечного виконання робіт на ній.
- 1.5.2. Не приступати до роботи на несправній машині, несправному інструменті, при відсутності або несправності огорож та запобіжних пристосувань, блокуючих пристроїв. Забороняється самостійно

проводити ремонт механічного та електричного обладнання швацької машини.

- 1.5.3. Виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку.
 - 1.5.4. Не допускати сторонніх осіб до свого робочого місця.
 - 1.5.5. Пам'ятати про особисту відповідальність за виконання правил охорони праці та відповідальність за інших людей в навчально-виробничій лабораторії.
 - 1.5.6. Вміти надавати першу медичну допомогу потерпілим при нещасних випадках.
 - 1.5.7. Вміти користуватись первинними засобами пожежогасіння.
 - 1.5.8. Виконувати тільки ту роботу, яка доручена керівником та з якої був проведений інструктаж.
 - 1.5.9. Не виконувати вказівки, які суперечать правилам охорони праці.
 - 1.5.10. Працювати тільки на справних швейних машинах та користуватись справним інструментом та пристосуваннями.
- 1.6. Основні шкідливі та небезпечні фактори, які можуть діяти на студента:
- 1.6.1. Голка.
 - 1.6.2. Ниткопритягувач.
 - 1.6.3. Ніж (на машинах з одночасною обрізкою країв тканини).
 - 1.6.4. Маховик.
 - 1.6.5. Ременні передачі.
 - 1.6.6. Електродвигун.
 - 1.6.7. Недостатня освітленість робочої зони.
 - 1.6.8. Захаращеність робочої зони.
- 1.7. Студент повинен знаходитись у навчально-виробничій лабораторії у спецодязі – в бавовняному халаті.
- 1.8. Спецодяг не повинен мати звисаючих кінців, а в кишенях не повинно бути металевих та гострих предметів.
- 1.9. Крім даної інструкції студент повинна виконувати інструкцію завода-виготовлювача по безпечній експлуатації конкретної машини.

II. Вимоги безпеки перед початком роботи

- 2.1. Одягти спецодяг, застібнути рукава, волосся прибрати під головний убір.
- 2.2. Отримати завдання керівника на виконання робіт.
- 2.3. Оглянути і привести в порядок робоче місце. Прибрати зайві речі, звільнити проходи. Впевнитись, що воно достатньо освітлене.
- 2.4. Перевірити надійність кріплення заземлюючого дроту до машини, електродвигуна, пускового пристрою, відсутність обірваних та оголених дротів.
- 2.5. Перевірити наявність запобіжної лапки, огороження приводів.
- 2.6. Впевнитись в справності машини, шляхом її включення на холостому ході, справність ножної пускової педалі.
- 2.7. Перевірити надійність кріплення з'ємних частин машини.

III. Вимоги безпеки під час роботи

- 3.1. Заправляти верхню та нижню нитки, зміну голки дозволяється проводити тільки при виключеному двигуні машини.
- 3.2. Прокладаючи стрічку на тканині, її слід тримати обома руками з обох сторін від голки аби уникнути влучення пальців рук під голку.
- 3.3. Аби уникнути траммуванню, включення машини в роботу слід проводити плавним натиском на пускову педаль.
- 3.4. Аби уникнути отримання удару ниткопритягувачем, не нахилити голову низько до машини.
- 3.5. Якщо в привідний механізм випадково потрапили нитки або обрізки тканин, допускається прибрати їх тільки при виключеному електродвигуні машини.
- 3.6. Не гальмувати рукою махове колесо.
- 3.7. Не торкатися руками до частин машини та голки які рухаються, не відчиняти та не знімати огороження та запобіжні пристрої на працюючій машині.
- 3.8. Інструменти (ножиці, викрутки, тощо) зберігати у спеціально відведених місцях.
- 3.9. Відпрацьовані та зламані голки не кидати на підлогу, а складати у відведене місце.

- 3.10. Чищення та змащення машини проводити тільки при виключеному електродвигуні.
- 3.11. По закінченні роботи за машиною або при короткочасній перерві, машину необхідно вимкнути.

IV. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Вимкнути машину з електромережі. Очистити від пилу, обірваних ниток, шматочків тканини, зробити змащення вузлів машини згідно з картою змащування.
- 4.2. Прибрати у відведене місце пристосування, інструмент.
- 4.3. Встановити голку в машині в крайнє нижнє положення.
- 4.4. Вимити руки та обличчя.
- 4.5. Доповісти керівникові робіт про всі недоліки, які мали місце під час роботи.

ІНСТРУКЦІЯ

з охорони праці з надання першої долікарської допомоги

1. Загальні положення

Перша долікарська допомога – комплекс термінових заходів, спрямованих на припинення дії фактора (джерела) ураження, на усунення явищ, що загрожують життю, на полегшення страждань і підготовку потерпілого для допровадження до лікувально-профілактичного закладу, що вживаються в разі нещасних випадків і раптових захворювань.

Зазвичай першу долікарську допомогу (найпростіші медичні дії, що виконуються безпосередньо на місці події в найкоротший термін після травмування) надають працівники, котрі перебувають поруч.

Оптимальним строком надання першої долікарської допомоги вважається 30 хв. після настання нещасного випадку. Варто пам'ятати, що незворотні процеси починаються приблизно через 3-5 хв. після зупинки серця.

Законодавством передбачено систему відповідних заходів щодо набуття працівниками потрібних знань і навичок. Згідно із Законом України «Про

охорону праці» завідувач лабораторії або викладач вживає термінових заходів для надання допомоги потерпілим та несе безпосередню відповідальність за забезпечення функціонування системи управління охороною праці (ст. 13); студенти зобов'язані дотримуватися вимог нормативно-правових актів з охорони праці, зокрема дбати про безпеку і здоров'я людей у процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території навчально-виробничої лабораторії. За порушення цих вимог студенти несуть безпосередню відповідальність (ст.14).

Здоров'я і життя потерпілого при настанні нещасного випадку багато в чому залежать від того, наскільки швидко та якісно проведена медична допомога. Усі дії людини, що надає допомогу повинні бути доцільними, обміркованими, рішучими, швидкими та зосередженими.

Якщо в потерпілого відсутні зовнішні ознаки життя (немає дихання, не б'ється серце, відсутній пульс) це ні в якому разі не означає, що людина мертва і можна припинити його оживлення. Висновок про смерть може робити тільки лікар.

При наданні першої долікарської допомоги слід:

- звільнити потерпілого від впливу небезпечного фактора;
- якщо треба, винести потерпілого на свіже повітря, звільнити від одягу, що заважає дихати;
- визначити характер і ступінь пошкодження тіла;
- вжити потрібних заходів з порятунку потерпілого в порядку їх терміновості;
- підтримати основні життєві функції потерпілого до прибуття медичного працівника;
- викликати медичного працівника чи вжити заходів для транспортування потерпілого до найближчого лікувального закладу.

Для успішного надання допомоги треба вміти:

- швидко і правильно оцінити ситуацію в екстремальних умовах;
- оцінити стан потерпілого, діагностувати вид, особливості ураження (травми);

- визначити вид потрібної першої допомоги, послідовність вжиття відповідних заходів, за потребою корегувати їх;
- здійснювати весь комплекс невідкладної реанімаційної допомоги, контролювати її ефективність;
- тимчасово зупиняти кровотечу накладанням джгута, стискувальної пов'язки, затисканням судини пальцем;
- робити штучне дихання та закритий масаж серця, оцінювати їх ефективність;
- накладання пов'язки, косинки, шини при переломах кісток, важкому забитті, термічному ураженні;
- надання допомоги при ураженні електричним струмом, зокрема в екстремальних умовах;
- надання допомоги при тепловому і сонячному ударах, утопленні, гострому отруєнні;
- використовувати підручні засоби для надання першої медичної допомоги під час транспортування потерпілого;
- визначити, чи потрібно викликати швидку допомогу, медичного працівника;
- користуватися аптечкою першої допомоги.

Одночасно з наданням долікарської допомоги необхідно викликати швидку допомогу. Повідомити адміністрацію навчального закладу про те, що трапилось.

При наданні першої медичної допомоги важливо не тільки знати її методи, але й вміти поводитися правильно із постраждалим, щоб не спричинити йому додаткового травмування. Слід враховувати, що:

- при важких травмах потерпілого заборонено різко рухати адже це може викликати болючий шок;
- знімати одяг чи взуття з потерпілого необхідно дуже обережно, щоб не заподіяти йому біль. Якщо одяг важко знімати, треба його розрізати;
- піднімаючи, переносячи та перевозячи потерпілого забороняється заподіювати йому занепокоєння та біль, допускати струсу, надавати йому

незручне чи небезпечне положення. За найменшої можливості потрібно знайти помічників і перенести потерпілого на ношах. Піднімати потерпілого й класти на ноші необхідно узгоджено краще по команді. Брати постраждалого потрібно зі здорової сторони, стоячи на одному коліні, не змінюючи його положення. Варто підсунути руку під спину так, щоб пальці показали з іншого боку. За можливості, треба не переносити потерпілого до нош, а не встаючи з колін піднятися з землі так, щоб хто-небудь підклав у цей час під нього ноші. Особливо це важливо при будь-яких переломах. У цих випадках необхідно, щоб місце перелому хтось підтримував;

- при переломі хребта, якщо ноші м'які, а також при переломі нижньої щелепи, якщо потерпілий задихається, потрібно потерпілого класти обличчям униз. Рівною місцевістю потерпілого несуть ногами вперед, а піднімаючи в гору чи сходами навпаки вперед головою. Ноші треба підтримувати в горизонтальному положенні. Щоб не качати ноші, носії повинні йти в ногу, з трохи зігнутими колінами та піднімати ноги якомога менше. Знімають потерпілого з нош так само, як і піднімають з землі та укладають на ноші. При перенесенні потерпілого на ношах на велику відстань до ручок нош прив'язують лямки, які перекидають через шию;
- перевозити потерпілого у важкому стані краще на візку на тих же ношах, підстеливши щось (солону, сіно чи траву) якщо це можливо. Їхати потрібно обережно, уникаючи тряски.

Контроль за організацією надання першої долікарської допомоги, наявністю та комплектністю аптечок, справністю пристосувань та засобів надання першої допомоги, а також навчання персоналу покладається на медичних працівників, адміністрацію навчального закладу, завідувача лабораторією.

2. Перша допомога потерпілим

Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом

Якщо у разі ураження електрострумом не надати першої допомоги протягом 2 хв., може настати смерть.

Головне при наданні першої допомоги – якнайшвидше звільнити потерпілого від дії струму.

Для звільнення потерпілого при ураженні електричним струмом необхідно:

- вимкнути рубильник або викрутити запобіжник;
- вимкнути струмоведучі мережі живлення;
- сухими руками відкинути від потерпілого дріт, який знаходиться під напругою. При напрузі в установках до 1000 В можна взятися за сухий одяг потерпілого, не торкаючись відкритих частин тіла. Слід користуватися гумовими рукавичками або намотати на руку шарф, прогумований плащ і т.п. Рекомендується стати на ізольований предмет (на суху дошку, на згорток сухого спецодягу).

При звільненні потерпілого від струмопровідних частин потрібно діяти однією рукою. Якщо електричний струм проходить в землю через потерпілого і він судомно стискає один провід, то простіше перервати струм, відокремивши потерпілого від землі (підсунувши під нього суху дошку або відтягнувши за ноги від землі мотузкою, або відтягнувши за одяг), дотримуючись при цьому запобіжних заходів. Можна також перерубати дроти сокирою з сухою ручкою або перекусити їх інструментом з ізольованими ручками. Перерубувати або перекушувати дроти слід пофазово, тобто кожний провід окремо, при цьому рекомендується стояти на сухих дошках, на дерев'яній драбині.

Для звільнення потерпілого від струмопровідних частин під напругою понад 1000 В слід одягнути діелектричні рукавиці та боти і діяти штангою або ізольованими інструментами, розрахованими на відповідну напругу.

Не слід забувати про небезпеку крокової напруги, якщо струмоведуча частина лежить на землі. Тому після звільнення потерпілого від дії електричного струму, його необхідно винести з цієї зони. Якщо немає спеціальних засобів захисту, то пересуватися в зоні розтікання електричного струму допустимо тільки не відриваючи ноги одна від одної.

У випадку судомного захвату потерпілим електричного дроту, який знаходиться під напругою, потрібно послідовним відгинанням окремих пальців

звільнити потерпілого від дроту. При цьому людина, яка надає допомогу, повинна бути у діалектичних рукавицях і знаходитись на ізолюючій від землі основі.

Якщо потерпілий тільки що прийшов до тями від запаморочення, його необхідно покласти та до прибуття лікаря забезпечити повний спокій, безперервно спостерігати за диханням та пульсом, дати випити 15-20 краплин настоянки валеріани, вкрити теплим покривалом і напоїти гарячим чаєм. Не можна дозволяти йому рухатися, оскільки відсутність тяжких симптомів після ураження електричним струмом не виключає можливості подальшого погіршення стану. Якщо потерпілий знаходиться в несвідомому стані, але у нього стійке дихання та пульс, його слід укласти розстебнувши одяг, створити надходження свіжого повітря, дати понюхати нашатирний спирт, побризкати водою. Якщо потерпілий знаходиться в несвідомому стані, а дихання його рідке та судомне, або він зовсім не дихає та в нього не можна нащупати пульс, необхідно негайно провести штучне дихання та непрямий масаж серця, звільнивши потерпілого від одягу. Штучне дихання необхідно продовжувати до тих пір, поки не з'явиться самостійне дихання або поки не стане зрозуміло, що настала смерть. У всіх випадках ураження електричним струмом необхідно терміново викликати лікаря або після надання першої медичної допомоги доправити потерпілого до лікувального закладу.

Штучне дихання рекомендується проводити лише в тих випадках, якщо потерпілий не дихає або дихання рідке, судомне, а також якщо дихання поступово погіршується.

Штучне дихання (ШД)

Для проведення штучного дихання необхідно зробити такі дії:

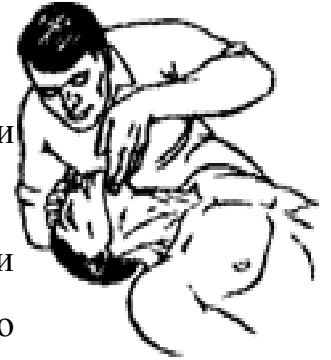
- Необхідно покласти хворого на спину, розстебнути стискаючий грудну клітку одяг, пояс та забезпечити вільну прохідність дихальних шляхів.
- Необхідно прослідкувати за рухом грудної клітки.
- Перевірити, чи прослуховується дихання.
- Прихилившись щокою до потерпілого, слід відчутти потік повітря.

Якщо ознаки дихання відсутні, необхідно покликати допомогу і способом рот-до-рота зробити штучне дихання.

Спосіб «рот-до-рота»

Для виконання ШД таким способом необхідно:

- Оглянути порожнину рота, якщо потрібно очистити її.
- Відхилити різко голову (для цього необхідно підкласти одну руку під шию, другою відсунути чоло хворого назад).

Необхідно в міру відхиляти голову, оскільки надмірне відведення голови може призвести до звуження дихальних шляхів.

- Покрити рот потерпілого чистим шматком тканини, марлі.
- Затиснути ніздрі.
- Глибоко вдихнути повітря.
- Швидко та щільно притиснути свій рот до відкритого рота потерпілого.
- Зробити два вдування. Видих здійснюється пасивно, за рахунок еластичних сил грудної клітки. Число видихів у хвилину повинно бути не менше 10-12. Вдування потрібно проводити швидко та різко, щоб тривалість вдишу була у 2 рази менше часу видиху.
- Після кожного вдування необхідно піднімати свою голову, щоб потерпілий видихнув повітря.
- Слідкувати за рухом повітря.
- Якщо грудна клітина не піднімається, необхідно ще більше відвести голову потерпілого назад, розігнувши шию, продовжувати штучне дихання.
- Забезпечити герметичність вдування повітря.
- Після проведених двох активних вдувань, перевірити пульсацію сонної артерії на шиї.
- Якщо пульсація відчутна, необхідно продовжувати штучне дихання з частотою одне вдування кожні 5 секунд – для дорослих; контроль пульсу – через одну хвилину, а потім через кожні 5 хвилин.

Необхідно слідкувати, щоб повітря, що вдихається, не призвело до надмірного розтягнення шлунка. У цьому випадку з'являється небезпека

виділення харчових мас зі шлунку та потрапляння їх у бронхи. Зрозуміло, що дихання рот у рот створює значні гігієнічні незручності. Уникнути безпосереднього доторкання до рота хворого можливо, вдуваючи повітря через марлеву серветку, хустку або будь-яку іншу нещільну матерію. При цьому методі вентиляції легень можна застосовувати повітроводи.

При використанні методу дихання рот у ніс вдування повітря відбувається через ніс. При цьому рот постраждалого повинен бути закритий рукою, якою одночасно зміщують щелепу доверху для попередження западання язика.

Якщо у потерпілого відсутній пульс, необхідно разом з штучним диханням проводити зовнішній масаж серця.

Основні правила проведення зовнішнього масажу серця:

- Потерпілого треба покласти на тверду поверхню (підлога, дошка або низьке ліжко) для попередження можливого зміщення його тіла зусиллями рук «масажиста», уникнення неефективності проведення зовнішнього масажу серця.
- Той, хто робить зовнішній масаж серця, повинен стояти збоку від хворого.
- Зона прикладення сили рук має бути розміщена на нижній третині грудини, строго на серединній лінії.
- Для проведення масажу потрібно класти долоні одна на одну навхрест і тиснути на грудину в зоні, розміщеній на 2 поперечних пальці (3-4,5 см) вище від мечоподібного відростку.
- Випрямлені в ліктьових суглобах руки масажиста розміщують таким чином, щоб тиск здійснювало тільки зап'ястя.
- Стиснення грудної клітки потерпілого необхідно проводити за рахунок тиску тулуба масажиста.
- Зміщення грудини в напрямі до хребта (тобто глибина вгинання грудної клітки) повинне становити 4-6 см. Тривалість одного стискання грудної клітки – 0,5-1 с (темп масажу – 60 разів на 1 хв.). При участі у реанімації двох чоловік необхідно робити роздування легень після кожних 5 стискань

грудини.

- В інтервалах натискання на грудну клітку недопустимо знімати руки, пальці повинні залишатися припіднятими, руки повністю випрямлені в ліктьових суглобах.

Під час проведення зовнішнього масажу серця і штучного дихання однією людиною після двох швидких нагнітань повітря в легені потерпілого необхідно провести 12-15 стискань грудної клітки зі співвідношення 2:15.

Обов'язковою умовою проведення зовнішнього масажу серця є постійний контроль за його ефективністю.

Критерії ефективності зовнішнього масажу серця:

- поява пульсового поштовху на сонній і стегновій, а інколи і на променевій артеріях потерпілого;
- підвищення артеріального тиску до 60-80 мм рт.ст.;
- зміна кольору шкірних покривів: вони стають менш блідими, сірими, синюшними;
- звуження зіниць, якщо вони були розширені, з появою реакції на світло (звуження зіниці під впливом світла);
- поява самостійних дихальних рухів.

Слід пам'ятати, що грубе проведення зовнішнього масажу серця може призвести до тяжких ускладнень – переломів ребер з пошкодженням легенів та серця. При сильному тиску на мечоподібний відросток грудини може статися розрив шлунка та печінки. Особливу обережність слід виявляти при проведенні масажу у дітей та людей похилого віку.

Зовнішній масаж серця необхідно проводити до того часу, поки не прибуде бригада швидкої медичної допомоги або не відновиться самостійне стійке дихання і діяльність серця.

Перша допомога при переломах, вивихах, розтягу зв'язок суглобів, ударах

При переломах, вивихах необхідно надати потерпілому зручне положення, яке виключає рухи пошкодженої частини тіла. Це досягається шляхом накладання шини, а при її відсутності можна використати палки,

дошки, фанеру і т.д. Шина повинна бути накладена так, щоб були надійно іммобілізовані два сусідні з місцем ушкодження суглоби (вище і нижче), а якщо перелом плеча чи стегна – три суглоби. Накладають шину поверх одягу або кладуть під неї що-небудь м'яке – вату, шарф, рушник. Шину потрібно накласти таким чином, щоб її центр знаходився на рівні перелому, а кінці накладалися на сусідні суглоби по обидва боки перелому. Фіксація відкритого перелому вимагає дотримання додаткових умов. З метою попередження забруднення рани, необхідно змастити поверхню шкіри навколо рани настоянкою йоду, попередньо зупинивши кровотечу, і накласти стерильну пов'язку.

Особливо небезпечними є травми хребта. У таких випадках необхідно обережно, не піднімаючи потерпілого, підсунути під його спину дошку, щит, двері тощо.

При переломі ребер необхідно міцно забинтувати груди або стиснути їх рушником під час видиху. При ушкодженні тазу необхідно обережно стягнути його широким рушником, покласти на тверді ноші, а під зігнуті і розведені колінні суглоби підкласти валик.

При переломах і вивихах ключиці у підм'язову западину потрібно покласти вату або інший матеріал, зігнути руку в лікті під прямим кутом і прибинтувати її до тулуба. Рука нижче ліктя повинна перебувати у косинці, яку підв'язують до шиї.

При переломах і вивихах кисті та пальців рук виконують наступне: кисть руки з із зігнутими пальцями і з вкладеним у долоню жмутом вати, бинта необхідно прикласти до шини (яка повинна починатися біля середини передпліччя і закінчуватися біля кінців пальців) і перебинтувати.

При розтягу зв'язок суглобів – підняти хвору кінцівку догори, накласти холодний компрес та тісну пов'язку, створити спокій до прибуття лікаря.

При ударах потрібно забезпечити потерпілому повний спокій, накласти на місце удару холодний компрес. При ударах із синцями, місце удару змастити настоянкою йоду.

Ушкодження очей

Дрібні механічні частки, які потрапили до ока, потрібно дуже обережно витягнути вологим кутиком тканини.

Якщо це не вдається зробити, то необхідно накласти на око легку пов'язку та відвезти потерпілого до лікарні.

Якщо якась дрібна частинка потрапила під верхню повіку, потрібно потягнути її за вії донизу (потерпілий має дивитися вниз). Для вилучення стороннього тіла з нижньої повіки варто відтягнути її вниз і обережно зняти його кутиком чистого носовичка (потерпілий має дивитися вгору).

Якщо до ока потрапили уламки скла, металу тощо, в жодному разі не можна виймати їх. Слід покласти на око пов'язку і доправити потерпілого до лікарні.

Сторонні дрібні предмети, які застрягли в очному яблуці, не можна самостійно вилучати.

Хімічні речовини потрібно вимивати з ока одразу ж теплою водою, повільним струменем, протягом 10 хвилин, перед тим, як відвезти потерпілого до лікарні. Хімічний порошок, наприклад, вапно, потрібно усунути спочатку з ділянки навколо ока, а потім промити саме око.

Надання першої допомоги при пораненні й кровотечі

Перша допомога при пораненні й кровотечі полягає у зупиненні кровотечі, захисті рани від забруднення, послабленні болю.

Перша допомога зводиться до обережного накладання на рану індивідуального пакета. Змивати кров з рани забороняється. Необхідно знезаражити краї рани перекисом водню або йодною настоянкою і накласти чисту пов'язку. Якщо індивідуального пакета немає, для перев'язування використовують чисту носову хустинку. У цьому випадку приготувану для перев'язування тканину змочують настоянкою йоду так, щоб пляма йоду трохи

перебільшувала розміри рани. Кровотечі можуть бути капілярними, артеріальними, венозними і змішаними.

При виникненні кровотечі необхідно підняти поранену кінцівку, закрити рану перев'язувальним матеріалом і притиснути ділянку біля неї на 4-5 хв., не торкаючись рани пальцем. Після цього рану треба забинтувати. Якщо кровотеча продовжується, необхідно вдатися до здавлювання кровоносних судин за допомогою згинання кінцівки у суглобах, притискування кровоносних судин пальцями, джгутом чи закруткою.

При артеріальній кровотечі, яка є особливо небезпечною для життя, треба діяти негайно. При цьому виду кровотечі кров пульсує фонтаном, тому перш за

все необхідно притиснути пальцями ушкоджену судину в точках, де прощупується пульс вище місця поранення і накладити жгут. Щоб не пошкодити нерви і шкіру, його накладають поверх одягу, хустки, або іншої м'якої тканини. Коли жгута немає, можна скористатися ременем або зробити закрутку з будь-якого шнура, тканини. Для цього необхідно між тканиною і тілом

вставити міцну палицю і закрутити тканину до зупинки кровотечі. Потім палицю прибинтувати до тіла.

Жгут залишити на кінцівках не більше як на 1,5-2 години, а в холодну пору року на 1 годину, інакше настане омертвіння тканини. Щоб цього не сталося до жгута необхідно приколоти записку з точним зазначенням часу його накладання. Якщо потерпілого за цей час неможливо доставити до лікарні, через 1,5-2 години необхідно послабити жгут на 1-2 хв, якщо кровотеча продовжується, жгут потрібно знову затягнути.

При внутрішній кровотечі (кровотечі в черевну порожнечу, порожнину грудей, черепа), яку можна встановити тільки за зовнішнім виглядом людини (вона стає блідою, виступає холодний піт, пульс частішає і слабне) треба негайно викликати швидку допомогу. До її прибуття потерпілого покласти напівсидячи і не рухати з місця. До ймовірного місця кровотечі (живота, грудей, голови) необхідно прикласти

холодний компрес (мішечок із льодом або снігом, грілку або пляшку з холодною водою).

При пораненні великих судин шиї і верхньої частини грудної клітки жгут не накладається. Кровотеча зупиняється при натисканні пальцем на поранену судину у самому місці поранення.

Перша допомога при опіках

Опіки класифікуються за джерелом виникнення на:

- термічні - опіки, що виникають внаслідок дії джерел тепла (полум'я, розжарених металів, променевої енергії та ін.);
- хімічні - опіки, що спричинюються дією будь-якої хімічної речовини;
- термохімічні:
- електричні (електроопіки) - опіки, які виникають при проходженні крізь тканини електричного струму;
- радіаційні;
- світлові - термічні опіки, які виникають внаслідок інтенсивного світлового випромінювання;
- променеві - ураження, що виникають внаслідок місцевої дії на шкіру іонізуючого випромінювання;
- сонячні - опіки шкіри, які виникають внаслідок дії сонячного випромінювання.

Розрізняють 4 ступені опіків:

- I ступінь небезпечності – почервоніння шкіри.
- II ступінь середньої тяжкості – утворення пухирів.
- III ступінь – тяжкий – змертвіння всієї товщини шкіри.
- IV ступінь – надзвичайно тяжкий – обуглювання тканин тіла.

При опіках I і II ст. слід негайно покласти на вражене місце примочку зі спиртом, горілкою, одеколоном або слабким розчином марганцевокислого калію. Спирт та його похідні стримують подальше руйнування клітин і водночас знезаражують місце ушкодження.

При III-IV ст. на вражені місця накладають стерильні пов'язки. При великих опіках використовують чисті, випрасувані простирадла. Потерпілого слід напоїти чаєм або мінеральною водою і терміново доставити до лікарні.

При наданні першої допомоги при опіках, теплових ударах слід швидко припинити дію високої температури. Це має особливо велике значення при займанні одягу і при опіках рідиною через одяг. У першому випадку необхідно загасити полум'я, а зробити це доволі складно, бо від болю вона втрачає контроль над собою, кидається в різні боки, посилюючи тим самим горіння. Для припинення дії високої температури при займанні одягу необхідно:

- потерпілого зупинити будь-яким способом: крикнути чи повалити на землю;
- зірвати одяг або погасити, заливши великою кількістю води (15 хв. і більше). Потрібно слідкувати за тим, щоб не переохолодити тіло постраждалого, особливо взимку. Коли води немає, необхідно накинути на нього якийсь одяг чи щільну тканину, не закриваючи голови, щоб не спричинити опіки дихальних шляхів і отруєння токсичними продуктами горіння;
- зняти всі речі з обпеченої ділянки тіла (одяг, пасок, годинник, обручку та інші речі);
- заборонено знімати одяг чи інші речі, що прилипли до обпеченої ділянки;
- шкіру навколо опіків потрібно обробити розчином марганцівки або спиртом;
- загорнути обпечену ділянку свіжою, чистою, гладенькою тканиною;
- заборонено змащувати опік жиром, спиртом, маслом або кремом;
- у випадку невеликого опіку потерпілого необхідно покласти на землю, якщо це можливо, потім підняти і потримати його ноги;
- до приїзду лікаря необхідно дати потерпілому будь-який знеболювальний засіб, напоїти теплим чаєм і укрити тепліше, перевіряти пульс та дихання кожні 10 хв. При шоку терміново дати 20 капель настоянки валеріани.

Пам'ятайте, що висока температура впливає на шкіру тим сильніше, чим довше й щільніше притиснутий до неї одяг, який тліє.

Пухирі, що з'явилися на шкірі, розривати заборонено, досить обробити їх спиртом і на уражене місце накласти стерильну пов'язку. Коли площа ушкодження велика, потрібно загорнути потерпілого в чисте простирадло, огорнути ковдрою або іншими теплими речами. На обличчя можна не накладати пов'язку, достатньо прикрити обличчя від пилу стерильною серветкою.

У випадку опіків від дії гарячої води і відповідного намокання одягу, людину необхідно обливи холодною водою або зірвати одяг. Швидко занурення обпеченого місця у холодну воду зменшує біль і тяжкість опіку.

При опіках кислотами місце ретельно промивають струменем води протягом 10-15 хв. Обпечене місце необхідно промити 5%-ним розчином перманганату калію або 10%-ним розчином питної соди (одна чайна ложка на склянку води). На місце опіку необхідно накласти бинт. Місце опіків їдкими лугами (каустичною содою, негашеним вапном) потрібно промити проточною водою протягом 10-15 хв., потім слабким розчином оцтової кислоти. Місце опіків необхідно накрити марлею.

При опіках очей електричною дугою роблять холодні примочки з розчину борної кислоти, потім потерпілого направляють у медичний заклад.

Паніка – перший ворог безпеки! Тому у будь-якій ситуації необхідно зберігати спокій!

Перша допомога при обмороженні, переохолодженні

Обмороження виникає при місцевій дії холоду на тіло. Холод, діючи на судини, спричиняє їх звуження, внаслідок цього відбувається недостатнє кровопостачання певної ділянки тіла, що проявляється у поблідненні шкіри. Якщо вчасно не буде надано першу допомогу, то це може спричинити відмирання тканини.

Розрізняють три ступені обмороження:

I - побіління і втрата чутливості;

II - почервоніння і поява «пухирів»;

III - омертвіння тканин, які набувають буро-червоного кольору.

При обмороженні I ступеня необхідно розтерти обморожені місця тіла сухою теплою тканиною до почервоніння.

При обмороженні II і III ступенів – накласти стерильні сухі пов'язки і забезпечити негайну доставку потерпілого у лікарню.

При легкому ступені переохолодження тіло потрібно розігріти розтиранням, дати випити кілька склянок теплої рідини. При середньому і тяжкому ступенях – тіло необхідно енергійно розтерти вовняною тканиною до почервоніння шкіри, дати випити багато рідини.

Перша допомога при укусах тварин (змій, комах)

При укусі здоровою твариною рану промивають і накладають пов'язку, в іншому разі потерпілого доправляють до медичного закладу.

Якщо вкусила змія, треба спершу забезпечити фізичний спокій потерпілого. Можна інтенсивно відсмоктати отруту ротом (якщо в роті немає ранок) протягом 10-15 хв., постійно спльовуючи. Припікати ранки заборонено.

Накладати жгут можна лише при укусі кобри, але не довше ніж на 30-40 хв. Потерпілому рекомендується вживати багато рідини.

Якщо покусали бджоли, оси, потрібно накласти холодний компрес на місце укусу. Дати потерпілому випити солодкого чаю, 1г аспірину, пігулку димедролу.

Перша допомога при отруєнні

Причиною отруєння є проникнення в організм людини різних токсичних речовин. Захворювання починається через 2-3 години, інколи через 20-26 годин.

Причиною отруєння оксидом вуглецю (II) є вдихання чадного газу, продуктів горіння, диму. Потерпілому необхідно забезпечити приплив свіжого повітря. Якщо є можливість, дати подихати киснем. Звільнити його від одягу, який утруднює дихання, дати понюхати нашатирний спирт. На голову і груди потерпілого покласти холодний компрес. У разі припинення дихання необхідно робити штучне дихання.

При отруєнні кислотою, якщо відсутні симптоми, що свідчать про прорив стравоходу або шлунка, потерпілого необхідно напоїти розчином питної соди,

водою. При отруєнні лугом потерпілого потрібно напоїти оцтовою водою, лимонним соком. При наявності підозри на прорив (нестерпний біль за грудною кліткою або в ділянці шлунка) потерпілому заборонено давати пити, потрібно негайно транспортувати у лікувальний заклад.

При харчовому отруєнні потерпілому кілька разів промивають шлунок (примушують випити 1,5-2 л води, а потім викликають блювання подразненням кореня язика) до появи чистих промивних вод. Потерпілому бажано випити 8-10 таблеток активованого вугілля, потім дати багато чаю, але їжу їсти заборонено. Якщо після отруєння пройшло 1-2 год. і отрута надходить вже із шлунку до кишечника, то викликати блювання даремно. У такому випадку необхідно дати потерпілому проносне (2 столові ложки солі на 1 склянку води). Для зменшення всмоктування отрути слизовою оболонкою шлунково-кишкового тракту потерпілому можна дати розведені крохмаль або молоко.

Щоб запобігти зупинці дихання і кровообігу, необхідне постійне спостереження за потерпілим.

ІНСТРУКЦІЯ

з протипожежної безпеки

I. Загальні положення

- 1.1. Інструкція вивчає організаційні і технічні заходи щодо пожежної профілактики з метою недопущення розповсюдження пожежі на випадок її виникнення.
- 1.2. Кожен студент зобов'язаний знати і точно виконувати правила пожежної безпеки, а при виникненні пожежі — вжити всіх залежних від нього заходів для врятування людей і її гасіння.
- 1.3. Сходові клітки, евакуаційні виходи, проходи, коридорні тамбури повинні бути постійно вільними.
- 1.4. У навчально-виробничій лабораторії столи, стільці необхідно встановлювати так, щоб не заставляти виходів із лабораторії.
- 1.5. У навчально-виробничій лабораторії слід суворо дотримуватися протипожежного режиму. Споруди, приміщення повинні постійно

утримуватись у чистоті.

- 1.6. У навчально-виробничій лабораторії не повинно бути запасу матеріалів із дерева більше, ніж на один день.
- 1.7. Увесь пожежний інвентар і обладнання треба утримувати у справному стані, розміщувати на видних місцях.
- 1.8. На території забороняється розкладання вогнищ, спалювання сміття.
- 1.9. У навчально-виробничій лабораторії забороняється палити і розкидати недопалки та запалені сірники.

II. Вимоги до пожежної безпеки перед початком роботи

- 2.1. Забороняється використовувати електроприлади із пошкодженою ізоляцією, зберігати біля них рідини, які легко загоряються, обгортати папером або тканиною електричні лампи.
- 2.2. Забороняється працювати на несправному обладнанні.
- 2.3. Перед початком роботи на газовому обладнанні необхідно перевірити наявність газу у приміщенні, тяги, герметичність газопроводу, положення газових кранів. При виявленні запаху газу не запалювати сірників, не вимикати і не вмикати електроприладів, викликати аварійну газову службу.
- 2.4. Перед початком роботи на електрообладнанні необхідно перевірити наявність і надійність кріплення захисних засобів і з'єднання захисних засобів та захисного заземлення, занулення.

III. Вимоги до пожежної безпеки під час виконання робіт

- 3.1. Дозволяється виконувати лише ту роботу, з якої проведено інструктаж, не передоручати роботу іншим особам.
- 3.2. Забороняється використовувати пожежний інвентар та обладнання для господарських та інших потреб, не пов'язаних із пожежогасінням.
- 3.3. Під час експлуатації електроустановок забороняється:
 - використовувати кабелі та проводи із пошкодженою ізоляцією або такою, що втратила захисні властивості;
 - залишати під напругою електричні проводи і кабелі з неізольованими кінцями;
 - переносити ввімкнені прилади та ремонтувати обладнання, яке перебуває

- під напругою;
- залишати без догляду ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади, обладнання;
 - користуватися пошкодженими (несправними) розетками;
 - зав'язувати і скручувати електропроводи;
 - застосовувати саморобні подовжувачі, які не відповідають вимогам ПУЕ щодо переносних (пересувних) електропроводів;
 - використовувати побутові електронагрівальні прилади (праски, чайники, кип'ятильники тощо) без негорючих підставок та у приміщеннях, де їх застосування не передбачене.
- 3.4. Забороняється самостійно усувати несправності електромережі і електрообладнання.
- 3.5. У фізичних та хімічних лабораторіях забороняється працювати студентам із реактивами, електричними та іншими нагрівальними приладами без нагляду керівника, викладача.

IV. Вимоги до безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Щоденно після закінчення занять у навчально-виробничій лабораторії викладачі, лаборанти, майстри виробничого навчання, завідувачі лабораторіями повинні уважно оглядати всі приміщення, що закриваються, вимикати електроприлади, освітлення, усувати виявлені недоліки.
- 4.2. Після закінчення роботи слід прибрати сміття, відходи та виробничі обрізки.
- 4.3. Після кожного заняття необхідно усі пожежо-, вибухонебезпечні речовини та матеріали винести із навчально-виробничої лабораторії у спеціально виділені та обладнані приміщення.

V. Вимоги до безпеки в аварійних ситуаціях

- 5.1. У випадку виникнення пожежі дії працівників ВНЗ мають бути спрямовані на створення безпеки людей, в першу чергу студентів, їхнє рятування та евакуацію.
- 5.2. Кожен працівник, студент, який виявив пожежу або її ознаки (задимлення, запах горіння або тління різних матеріалів тощо), зобов'язаний:
- негайно повідомити про це за телефоном 101 пожежну частину (при цьому

слід чітко назвати адресу, місце виникнення пожежі, а також свою посаду та прізвище);

- сповістити про пожежу директора, його заступників;
- організувати зустріч пожежних підрозділів, вжити заходів щодо гасіння пожежі наявними засобами пожежогасіння.

5.3. Директор інституту, його заступники, що прибули на місце пожежі зобов'язані:

- здійснювати керівництво евакуацією людей та гасіння пожежі до прибуття пожежних підрозділів;
- організувати вимкнення мереж електро- та газопостачання і здійснення інших заходів, які сприяють ліквідації пожежі;
- викладачам, завідувачам лабораторії, навчальним майстрам заборонено залишати студентів без нагляду з моменту виявлення пожежі та до її ліквідації;
- залишаючи приміщення або будівлі, що постраждали від пожежі, потрібно зачинити за собою всі двері і вікна;
- організувати перевірку наявності всіх студентів за списками і журналами, працівників, евакуйованих з будівлі.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ПЕРВИННОГО ІНСТРУКТАЖУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

1. Загальні відомості про технологічний процес та обладнання на робочому місці в навчально-виробничій лабораторії. Основні небезпечні виробничі фактори, що виникають при цьому технологічному процесі, особливості їх дії на студентів.
2. Питання виробничої санітарії та особистої гігієни, пов'язані з виконанням роботи і перебуванням у приміщенні.
3. Безпечна організація робіт та утримання робочого місця.
4. Небезпечні зони машин, механізмів, приладів. Засоби безпеки обладнання (запобіжні, гальмові пристрої та огорожа, системи блокування та сигналізації, знаки безпеки). Вимоги запобігання електротравматизму.
5. Порядок підготовки до роботи (перевірка справності обладнання, пускових приладів, інструменту та пристосувань, блокування, заземлення та інших засобів захисту).
6. Безпечні прийоми та методи роботи; дії при виникненні небезпечної ситуації.
7. Засоби індивідуального захисту на робочому місці та правила їх використання.
8. Схема безпечного руху студентів по території навчально-виробничої лабораторії.
9. Внутрішньоцехові транспортні та вантажопідйомні засоби і механізми. Вимоги при вантажно-розвантажувальних роботах та транспортуванні вантажу.
10. Характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо), випадків виробничого травматизму.
11. План ліквідації аварій, запасні виходи з навчально-виробничої лабораторії.
12. Засоби запобігання можливим аваріям. Обов'язки і дії учасників навчального процесу при аваріях.

13. Способи застосування існуючих на ділянці засобів пожежогасіння, протиаварійного захисту та сигналізації, місця їх розташування.
14. Надання долікарської допомоги потерпілим.
15. Вимоги безпеки при закінченні роботи.
16. Зазначені в пунктах 1-13 питання розглядаються в поєднанні з інструкцією з охорони праці для конкретного виду робіт, вимогами технічної документації та технологічних регламентів.